

Verdensdagen for psykisk helse 10. oktober:

TOO-ordningen er ikke godt nok kjent

TOO-ordningen kom så smått i gang i 2012. Den henvender seg til tre grupper: torturoverlevende, de som er blitt utsatt for vold og overgrep og dem med sterk tannbehandlingsangst. Dette var tema for et frokostmøte i regi av Tannlegeforeningen.

  KRISTIN AKSNES

TOO-ordningen (TOO står for Tortur, overgrep og odontofobi) har etter hvert utviklet seg til et offentlig tilbud i regi av Den offentlige tannhelsetjenesten.

Ann Catrin Høyvik, universitetslektor ved Det odontologiske fakultetet i Oslo med nylig avlagt doktorgrad om orale utfordringer hos torturoverlevende, introduserte frokostmøtet.

– Min hovedkompetanse, torturoverlevende, ser vi veldig få av i TOO-systemet i dag. Vi skrev en rapport i 2021 som anslo at vi hadde ca. 20 torturoverlevende per år, sa Høyvik.

Det kan være opp til 30 000 torturoverlevende i Norge, ifølge Røde Kors. Men hvorfor ser vi så få i TOO-ordningen? Det er bred enighet om at mange er skeptiske til å gjennomgå enda et intervju hos psykolog,

og torturoverlevende bruker ofte 20–30 år på å søke hjelp, sa hun.

I tillegg er tilbudet lite kjent. 87 prosent av tannlegene har aldri henvist noen til TOO-ordningen.

– Overgrepspasientene har til nå utgjort ca. 30 prosent av pasientene, men vi ser at det er en økende gruppe innen TOO.

– Odontofobipasientene er kanskje dem det er lettest å hjelpe. Her har vi gode resultater, sa Høyvik.

Lange ventelister

Men det er lange ventelister, noen steder opptil tre til fire år. Tilbudet er i tillegg lite kjent blant dem som jobber med flyktninger og de som har vært utsatt for tortur. Men når du googler tilbud til torturofre, kommer tilbudet om denne

Bruker av TOO-ordningen, Angelica Kjos, i samtale med konferansier Christian Pollock Fjellstad fra NTF (t.v.) og presidenten i Tannlegeforeningen, Heming Olsen Bergem under frokostmøtet.

ordningen hos tannlege først opp. Det er en positiv ting. Det er i det hele tatt få tilbud i helsevesenet til denne gruppen.

Vi vet også lite om langtidsvirkningen av TOO-tilbudet, og vi ønsker mer forskning.

Det er ulik praksis forskjellige steder i landet, det er ulikt hvem som blir inkludert og hvor mye behandling de får. Så det er store variasjoner på landsbasis. Og hva skjer med dem som faller utenfor? De som regnes som for syke?

– Jeg deltar selv i prosjektet Tannleger på hjul, men det er et paradoks at vi er avhengige av frivillige ordninger for å hjelpe de aller mest sårbare, avsluttet Høyvik.

Brukerperspektiv

Angelica Kjos, bruker av TOO-ordningen, aktuell i TV-programmet Petter og overleverne samt aktuell med ny bok, fortalte om sine erfaringer med behandlingen. Det tok henne mange år før hun fikk vite om ordningen og hun var glad for å kunne dele noen av sine erfaringer.

– Jeg vegret meg i mange år for å ta kontakt. Tannlegeutstyret vekket helt andre minner hos meg enn det instrumentene blir brukt til, fortalte hun.

Hun sa også at det er viktig å gi god eksponeringstid, og at det er god tverrfaglighet. Hun tok også opp problemet

Even A. Røed, stortingsrepresentant Arbeiderpartiet (t.v.) i samtale med psykolog Therese Varvin Fredriksen, Hilde Vogt Toven fra TKØ og Heming Olsen Bergem under frokostmøtet.

med fravær. Tortur- og overgrepsutsatte har ofte dårligere immunforsvar og er oftere syke. Derfor er det viktig at behandlingen ikke avbrytes på grunn av dette.

Erfaring

– Det er viktig med tverrfaglig kompetanse og vi står i et etisk dilemma. Tannbehandlingssituasjonen ligner mye på en overgrepssituasjon, og kan være en potensielt truende situasjon for noen og enhver. Noen skal inn i hodet ditt med skarpe gjenstander, og du må stole på vedkommende, sa Therese Varvin Fredriksen, psykologspesialist i TOO-teamet i Vestfold fylkeskommune og privatpraktiserende, i den påfølgende paneldebatten.

– Norge har en ganske unik ordning på dette området og det kan vi være stolte av. Men vår veileder i god klinisk praksis fra Helsedirektoratet er fra 2011. Her anbefaler de proteser til manglende tenner, og sånn kan vi ikke ha det

i dag. Dette er altfor gammelt. Vi må øke kunnskapen og formidle det til befolkningen. De understøttende systemene må også være gode nok, avsluttet presidenten i NTF, Heming Olsen-Bergem.

– Det er viktig at Angelica står fram, for det er utfordrende å snakke om tortur og overgrep. Vi trenger å forske mer, men vi må også bruke den forskningen vi har, og vi må få fatt i folk før tannhelsen blir for dårlig. Vi må også tenke forebygging og tidlig intervensjon, avsluttet Tiril Willumsen, dekan ved Det odontologiske fakultetet i Oslo.

Frokostmøtet ble streamet og kan ses på Tannlegeforeningens Facebookside, og kan høres i NTFs podcast Odontopoden.

Spesialist i periodonti søkes til Lillehammer

Vi forbereder et generasjonsskifte da vår dyktige og høyt verdsatte spesialist i periodonti på Innlandet snart skal gi seg.

Vi kan tilby en **innarbeidet og god portefølje**, og det er stort potensiale for henvisninger i området. Stillingsprosent kan diskuteres, men det er **mulig å fylle timeboken 5 dager i uken** om ønskelig.

Ønsker du mer informasjon om stillingen, ta gjerne kontakt med Tonje Kristine Backer-Holmgren mobil: 997 78 723

ODONTIA
Tannlegene